

Emissiebeheer in CO₂-intensieve sectoren

- **Doel:** beheersen van risico's en kansen die samenhangen met klimaatverandering en wet- en regelgeving
- **Engagement sinds:** 2016
- **Sectoren:** chemie, bouwmaterialen, staal en aluminium

Samengevat

- De concurrentieomgeving voor CO₂-intensieve ondernemingen verandert onder invloed van aangescherpte wet- en regelgeving in combinatie met veranderende verwachtingen van belanghebbenden.
- We hebben onderzocht hoe ondernemingen in CO₂-intensieve sectoren het effect van klimaatbeleid op de bedrijfsvoering evalueren en hoe dat effect wordt vertaald naar bedrijfsstrategieën voor de vermindering van broeikasgassen.
- In ons engagementproject zijn belangrijke verschillen tussen de werkwijzen van ondernemingen aan het licht gekomen. Dat geldt vooral voor de scenarioplanning en mechanismen die energie-efficiëntie moeten stimuleren.

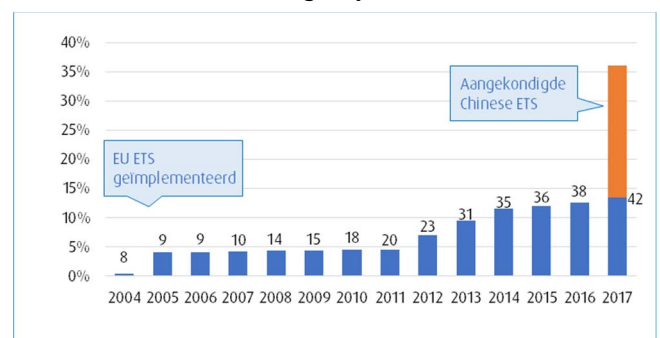
Achtergrond

De afgelopen twee jaar is er een historische stap voorwaarts gezet in de internationale aanpak van klimaatverandering. In december 2015 hebben de leiders van 195 landen bij de klimaatop van Parijs (COP21) voor het eerst een universeel, wettelijk bindend klimaatakkoord getekend, met als doel de gemiddelde internationale temperatuurstijging ruim onder de twee graden Celsius (2°C) te houden en in te zetten op 1,5°C. In de loop van 2016 hebben diverse grote economieën (onder andere China, de VS en de EU) het akkoord geratificeerd. Dit is een belangrijke stap in de richting van het basisaantal van 55 partijen die het akkoord moeten ondertekenen, wil het in werking kunnen treden (86 op het moment van schrijven). De drempel is bereikt en het akkoord is begin oktober 2016 van kracht geworden, een maand vóór de klimaatop in Marrakesh (COP22).

Voor het bedrijfsleven gaat deze beleidsverandering gepaard met een toenemende druk om strategieën en daarmee verband houdende maatstaven voor de beheersing van klimaatverandering te formuleren en te publiceren.

Daarnaast moeten ondernemingen een bijdrage leveren aan de CO₂-reductiedoelstellingen, zoals die in het nationaal plan voor emissiereductie zijn vastgelegd. Regelingen voor de bepaling van de CO₂-prijs en emissiehandelssystemen (ETS) winnen terrein als het beleidsinstrument waaraan veel overheden de voorkeur geven. Op het moment van schrijven wordt in circa 40 nationale rechtsgebieden en ruim 20 steden, staten en regio's een prijskaartje aan CO₂ gehangen. Dat vertaalt zich naar een totale dekking van circa 13% van de wereldwijde uitstoot van broeikasgassen. Die aantallen nemen naar verwachting toe naar 101 landen (58% van de wereldwijde uitstoot) die een CO₂-prijs overwegen (zo blijkt uit een recente enquête in opdracht van de Wereldbank¹).

CO₂-prijsinitiatieven op regio- en (sub)nationaal niveau: aandeel uitstoot en aantal geïmplementeerde initiatieven

Bron: World Bank Group, "State and Trends of Carbon Pricing", oktober 2016.

Het merendeel van de recent ingevoerde emissiehandels-systemen richt zich op de meest energie-intensieve sectoren, zoals de elektriciteitsproductie en de industrie (in het EU ETS ook luchtvaartmaatschappijen). Voor ondernemingen die in deze sectoren actief zijn, nemen de operationele kosten door zo'n ETS direct toe. En dat heeft weer effect op de winstgevendheid en de aandeelhouderswaarde.

Dat kostenaspect is de belangrijkste drijfveer voor het bedrijfsleven om (kosten)efficiënt aan de CO₂-reductie-doelstellingen te voldoen, hetzij door te handelen in emissierechten of door in CO₂-reductiestrategieën te investeren. De onbedoelde, maar voorzienbare neveneffecten van deze ontwikkeling tekenen zich ook steeds duidelijker af: 'CO₂-leakage', het weglekeffect, waardoor CO₂-intensieve ondernemingen een deel van de productie verhuizen naar landen met minder strenge klimaatregels, omdat dat een economisch haalbare optie wordt. Staal, bouwmaterialen en chemie, de sectoren waar dit project vooral op was gericht, hebben potentieel te maken met deze 'koolstoflekkage'.

Wij zijn van mening dat een internationale CO₂-markt, waarin CO₂-emissierechten worden verhandeld en die een kritische massa van de relevante markten bereikt (>80%), de prikkel van een verhuizing van CO₂-intensieve bedrijfsonderdelen zou wegnemen. In een dergelijke markt kunnen partijen met de financiële verantwoordelijkheid voor de reductie van de uitstoot deze rechten inkopen waar en wanneer dat kostentechnisch effectiever is. Het is dan ook niet meer nodig om vrijstellingen te geven aan sectoren die het risico van koolstoflekkage lopen. Dat laatste heeft bijvoorbeeld de efficiëntie van de EU ETS zodanig aangetast, dat bepaalde cement- en staalbedrijven aanzienlijke meevallers hebben geboekt, waaronder **Lafarge** (verkoop van € 37 miljoen in 2014) en **ArcelorMittal** (overschot van European Emission Allowance van 7 miljoen in 2015, zo'n € 40 miljoen tegen de huidige wisselkoers). Hoewel artikel 6 van het akkoord van Parijs de fundering legt voor een internationale erkenning van wederzijdse CO₂-prijsstelling, zijn de politieke obstakels (onder andere de recente Amerikaanse verkiezingsuitslag) waarschijnlijk te groot voor een overeenkomst op de korte termijn.

Voor een betere evaluatie en inzicht in de economische aspecten van klimaatverandering kunnen CO₂-intensieve bedrijven zich het beste buigen over diverse aanpassingsstrategieën en de economische haalbaarheid daarvan in uiteenlopende beleids-scenario's. Onderwerpen waarnaar zou moeten worden gekeken, zijn onder andere de beschikbaarheid van technologische innovaties, druk op de vraag door productsubstitutie en kostendruk als gevolg van de CO₂-prijs. Het wordt steeds belangrijker dat ondernemingen ook deze aspecten meewegen, in combinatie met de huidige en te verwachten verplichtingen op het gebied van CO₂-prijzen.

Actie

Ons engagementproject richtte zich op (wereldwijde) bedrijven in de sectoren staal, bouwmaterialen en chemie. De risicofactoren en 'best practice' zijn in onze optiek van toepassing op ondernemingen in alledrie de sectoren, maar we hebben in ons project ook aandacht besteed aan sectorspecifieke aspecten (inclusief kansen). Door cement- en staalmaatschappijen gebruikte biobrandstoffen als vervanging voor fossiele brandstoffen in het productieproces brengen bijvoorbeeld ook kansen mee voor een chemieconcern als **Novozymes**, dat juist gespecialiseerd is in de ontwikkeling en productie van deze substituten.

Ons project verliep in twee fasen. In fase I hebben we ondernemingen benaderd die een sterk programma voor broeikasgasbeheersing hebben, dat de afgelopen jaren met kwantificeerbare verbeteringen van belangrijke CO₂-maatstaven is onderbouwd. In de tweede fase hebben we de achterblijvers benaderd. We hebben onze zorg overgebracht en gevraagd of deze ondernemingen hun klimaatveranderingsbenadering wilden vergelijken met die van de voorlopers, die we in de eerste fase in kaart hebben gebracht. Voorbeelden van betere werkwijzen:

- **Bestuurstoezicht:** speciale bestuursmiddelen en -expertise over de economische aspecten van klimaatverandering en effectief toezicht dat ervoor moet zorgen dat het bedrijfsmodel kan inspelen op een eventuele snelle energietransitie.
- **Scenarioplanning:** het gebruik van scenarioplanning om in kaart te brengen hoe de waarschijnlijke richting en snelheid van een energietransitie (zoals voorzien in het COP21-akkoord en de nationale CO₂-toezeggingen) de toekomstige winstontwikkeling en aandeelhouderswaarde beïnvloeden.
- **Emissiereductiedoelstellingen:** formulering passende reductiedoelstellingen voor de lange termijn, in overeenstemming met de voorziene wet- en regelgeving, marktrends en overkoepelende klimaattoezeggingen.
- **Strategieën:** groepsbrede mechanismen die energie-efficiëntiestrategieën belonen, bijvoorbeeld op basis van een CO₂-schaduwprijs. Door zo'n schaduwprijs in te voeren, bereidt de onderneming zich niet alleen voor op de gevolgen van een aanscherping van de wet- en regelgeving op de activiteiten of de keten, maar wordt ook gestimuleerd om de reductie-doelstellingen te halen. We dringen verder ook aan op de allocatie van middelen voor gespecialiseerde onderzoeks- en ontwikkelingsuitgaven voor CO₂-vrije oplossingen in de productcyclus.
- **Transparantie en inzet:** publicatie van gedetailleerde informatie over CO₂-gerelateerde risico's en kansen en de daarmee samenhangende maatstaven. Verder maken we ons sterk voor de juiste systemen en processen, waarmee ondernemingen kunnen inspelen op en voldoen aan eventuele strengere CO₂-rapportageverplichtingen.

Na onze eerste contactronde met 64 ondernemingen hebben we met 19 daarvan uitgebreid gesproken en hebben we van nog eens 18 ondernemingen een schriftelijke reactie ontvangen.

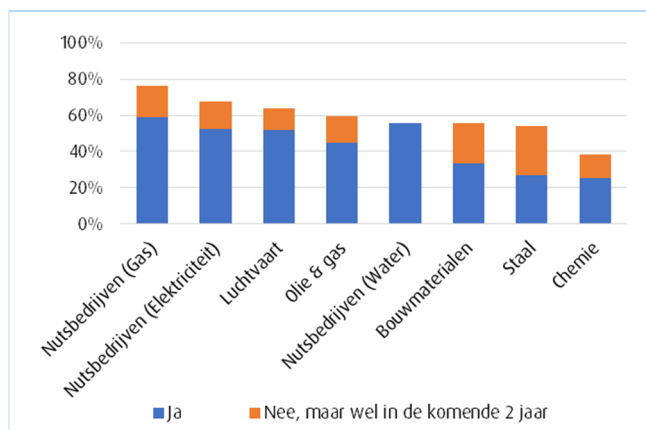
Reactie ondernemingen

In het algemeen valt op basis van dit engagementproject op te merken dat het onderwerp klimaatverandering bij deze ondernemingen op aardig wat aandacht van het management kan rekenen. Verrassend is dat niet: de bewuste activiteiten zijn nogal CO₂-intensief. Van de 37 aangesproken ondernemingen was er bij maar liefst 81% (30 ondernemingen) sprake van directe of indirecte (via een subcommissie) bestuursverantwoordelijkheid op het gebied van klimaatverandering. De meeste CO₂-intensieve ondernemingen (97%) maken daarnaast op transparant wijze de scope 1- en 2-emissies bekend en formuleren emissiereductie-doelstellingen en deadlines (82%) (hoewel van wisselende kwaliteit).

De uitkomsten lagen verder uit elkaar voor wat betreft het proces van doelstellingen formuleren alsook de onderliggende afwegingen en aannames waarvan gebruik is gemaakt. Slechts een aantal ondernemingen heeft een overtuigend verhaal. Nog weer minder ondernemingen houden bij de bepaling van de omvang van die doelen rekening met scenario's voor klimaatverandering (zoals een pad richting de 2°C). Er zijn er ook maar weinig die hiervoor een wetenschappelijke benadering hanteren.

Bij de scenarioplanning en de inzet van mechanismen die energie-efficiëntiestrategieën moeten stimuleren, zien we ook zeer uiteenlopende bedrijfspraktijken. Hoewel steeds meer ondernemingen rekening beginnen te houden met de CO₂-prijs als onderdeel van de investeringen en de bedrijfsbestedingen, merken we op dat het vooralsnog maar om een relatief klein deel van de ondernemingen gaat in vergelijking met andere CO₂-intensieve sectoren als olie & gas en nutsbedrijven (zie grafiek).

Aantal ondernemingen dat intern een prijs voor CO₂ hanteert

Bron: CDP, december 2016

CRH: voorbeeld van 'best practice'

CRH wordt beschouwd als toonaangevend op het gebied van CO₂-beheer. Het bouwmaterialenconcern staat bekend om zijn solide CO₂-maatstaven. Dat beeld werd in onze contacten grotendeels bevestigd. In tegenstelling tot veel andere ondernemingen houdt deze Ierse onderneming in de CO₂-strategie rekening met zowel de aanscherping van de wet- en regelgeving (zoals in het nationaal plan voor emissiereductie door de diverse landen is geformuleerd als onderdeel van het Parijse klimaatakkoord) als met de bredere duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties (Sustainable Development Goals). CRH stemt de eigen CO₂-reductiedoelstellingen af op die standaarden en voert gevoeligheidsanalyses uit als onderdeel van een stresstest van het bedrijfsmodel, aan de hand van verschillende klimaat-scenario's. Op het gebied van de emissiereductie werkt de onderneming samen met diverse brancheorganisaties aan onderzoek en ontwikkeling van terugdringingsstrategieën, waarmee CRH het geformuleerde CO₂-reductiedoel van 25% minder uitstoot in 2020 ten opzichte van het niveau van 1990 kan realiseren. Dat is één van de strengste CO₂-reductiedoelstellingen in de sector.

Bij de evaluatie van en voorbereiding op strengere wet- en regelgeving brengen ondernemingen verschillende strategieën in stelling, die van een zeer uiteenlopende kwaliteit en geschiktheid zijn. Minder dan eenderde (27%) van de ondernemingen gebruikt scenarioplanning om de blootstelling aan diverse vooruitzichten te beoordelen. Weer andere ondernemingen, zoals **voestalpine**, hanteren een praktische aanpak: de technologische oplossingen staan klaar om zelfs aan de strengste emissiereductie-doelstellingen te kunnen voldoen. **Vale** ontwikkelt een zogenoemde marginale reductiekosten-curve, aan de hand waarvan het staalconcern een prioriteitsvolgorde kan aanbrengen in de diverse emissiereductie-projecten. De meeste aangesproken CO₂-intensieve ondernemingen houden het echter op een door wet- en regelgeving gestuurde benadering: volgen en naleven van de wet- en regelgeving in plaats van evalueren en voorbereiden op een eventuele aanscherping. In ons project zijn we geen concrete plannen tegengekomen om CO₂-intensieve activiteiten naar rechtsgebieden met minder strenge CO₂-regels te verplaatsen. Wel gaven ondernemingen die met 'koolstoflekkage' te maken hebben aan een dergelijke verhuizing te overwegen als de financiële druk onder invloed van strengere regels toeneemt en als het CO₂-beleid in de diverse geografische regio's niet wordt geharmoniseerd.

Ondernemingen lijken beter voorbereid op de kansen die klimaatverandering met zich meebrengt. Vooral chemiebedrijven ontwikkelen talloze producten die (in vergelijking met conventionele alternatieven) een positieve bijdrage leveren aan de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen. Voorbeelden zijn lichtere materialen, katalysatoren voor lichte en zware voertuigen, windturbines, de benodigde chemicaliën voor zonnepanelen en Lithium-ion batterijen in elektrische voertuigen. Veel ondernemingen in bouwmaterialen, staal en aluminium spelen in op veranderende trends in de markt en investeren steeds meer in de ontwikkeling van klimaatvriendelijke producten voor duurzame mobiliteit of groen bouwen.

“ ”

Zij zeiden:

“... such a facility costs hundreds of millions of dollars, it would be silly not to consider a carbon price when assessing the Net Present Value (NPV) of a chemicals plant.”

BASF

Evaluatie

De concurrentieomgeving voor CO₂-intensieve ondernemingen verandert onder invloed van de toenemende kostendruk voor de naleving van de wet- en regelgeving in combinatie met veranderende verwachtingen van belanghebbenden. Het resultaat: kansen én bedreigingen. Voor een betere evaluatie en inzicht in de economische aspecten van klimaatverandering kunnen CO₂-intensieve bedrijven zich het beste buigen over diverse aanpassingsstrategieën en de economische haalbaarheid daarvan in uiteenlopende beleidsscenario's.

Uit dit project is gebleken dat ondernemingen in staal, bouwmaterialen en chemie minder ver zijn met het beheersen en in modellen vatten van de blootstelling aan klimaatverandering dan hun tegenspelers in de sectoren energie en mijnbouw. Vooral bij de scenarioplanning en de inzet van mechanismen die energie-efficiëntiestrategieën moeten stimuleren, zagen we zeer uiteenlopende bedrijfspraktijken. Die varieerden van alleen de regelgeving naleven tot vooruitblikken op basis van scenariomodellen.

Wij voorzien dat het engagement over emissiebeheer in CO₂-intensieve sectoren de komende jaren zal toenemen. Ongetwijfeld zal de lat onder invloed van die toenemende druk hoger komen te liggen en versterken meer ondernemingen hierdoor hun werkwijzen en informatieverschaffing.

¹ World Bank Group, 'State and Trends of Carbon Pricing', oktober 2016.

Belangrijke informatie

De informatie, meningen, schattingen of voorspellingen vervat in dit document zijn verkregen uit betrouwbaar geachte bronnen en te allen tijde onderhevig aan eventuele wijzigingen. Dit document wordt uitgegeven door BMO Global Asset Management, een handelsnaam van F&C Netherlands B.V., in Nederland gereguleerd door de Autoriteit Financiële Markten (AFM). © 2016 BMO Global Asset Management Global Asset Management. Alle rechten voorbehouden. CM11470 12/16